

MÄLESTUSI VANA - PIKAKANNU KOOLIELUST

(Algus eelmises lehes)

Huvitavateks üritusteks koolielus olid kevaditi toimuvad ekskursioonid, mida pikisilmi oodati. Riik võimaldas raudteel poolehinnalise sõidu ja vanemad klassid käisid ära Tartus, Tallinnas, Viljandis või Irboskas ja Petseri kloostris. Ka jalgsimatku korraldati — päevaseid Kütiorgu, Tuderna sillale, Tammemäele. Ööpäevaseid — Haanja Munamäele, Ahja Taevaskojale ja mujale meie kodumaa kaunimate paikadega tutvumiseks.

Koolis tegutsesid mitmed organisatsioonid, näit. «Eesti Noorte Punane Rist», mis oli parim enesekasvatustlik ja sõpruse-vendluse põhimõtteid taotlev ülemaailmse ulatusega koolinoorte ühendus. Devisis «Ma teenin, ma aitan!» peitus ülimalt humanne eesmärk. Pikakannu kool sai igaks jõuluks Ameerika lastelt kingituspakke, Kreekast rosinaid ja kirjavahe-tus käis paljude riikide noortega, vahetati piltpostkaarte.

Teine isetegevuslik ja enesearenduslik oli loodusring «Kalev».

Hiljem, kahekümnendate aastate lõpul, alustasid tegevust ka noorte kotkaste ja kodutütarde rühmad, kellel oli oma vorm, eraldusmärgid, kindel õppeprogramm, koondused ja laagrid.

Kooli majandusliku heaolu eest hoolitses lastevanemate poolt valitud koolihoolekogu ja kasvatustlikku õppetööd juhtis õpetajatest koosnev pedagoogikanõukogu.

Kirjutustarbed ja raamatud ostis Peters oma raha eest, tõi linnast kooli ja müüs neid vajaduse järgi lastele edasi. Müüs ka võla peale. Korra said poisid selle võlaraamatu kätte ja kõige sulimad kriipsutasid sealt oma võlgasid maha.

Ka vargusi tuli väiksel viisil ette. Näiteks olid mõnel lapsel hästi lõhnavad pannkoogid toidukapis, siis võis juhtuda nii, et teine maiasmokk küsis tunni ajal end väljakäigule ja pistis salamahti koogid kinni.

Aga üldiselt olid lapsed ausad ja distsiplineeritud. Toon näite: õpetajal oli kooli eeskojas hapukurgitünnike, kuid terve talve jooksul ei puutunud ükski laps seal kurke.

Koolielus esines ka mitmeid puudusi ja vääranähte. Mõnikord olid lapsed sügelistes ja kratsisid ennast alata. Ühel setu poisil oli peanahk lubirakkias ja tolmast, kui teine raamatuga vastu pead koputas. Kooliarsti, dr. Parmaksoni Leevilt, need haigused palju ei huvitanud!

Mõned poisid, kellel oli äri-vaimu, ostsid linnast klaaskõvu pargikompekte ja müüsid väikesel viisil neid koolis edasi. Vahekasuga osteti omale taskulamp, uisud, korgipüss, saksa-väits või muud. Äri tehti ka vesipildidega ja pandi toime loosimisid.

Kuna minu kooliaeg langes revolutsiooni ja kodusõja järgsesse perioodi, siis leidsin siinsetelgi väljadel ja metsades lahingutest mahajäänud varustust ning laskemoona, leiti padruneid ja relvi. Püssirauast tehti tikusüttikuga väikepüss, midagi Tootsi «müristaja» taolist. Oli ka teisi minirelvamarke, nagu korgipüsse, tinakuulidega mon-tokreste (mida kauplustes müüdi), haavlitiga süsspüsse, tongipüsse ja kes teab mis kaliibris relvi veel. Muidugi ei tohtinud neid koolilaste käes olla, aga lõppenud suure sõja järellaine-tusena valdasid sõjakad kiired poiste meeli ja nii organiseeriti igal võimalikul juhul spontaanselt ka sõjamänge — küll lume-

sõjaga, käbisõjaga ja isegi kivi-sõjaga. See viimane oli küll päris ohtlik mäng, kus küladevahelised vaenulegid olid lõkkele puhutud ja sõda ei peetud enam mängult, vaid tõsiselt ja viha-ga. Kodutee põldudel leidis ke-vaditi paarajaid lennukivikesi, neid korjati taskud täis ja siis tormasid ühe küla poisid teise küla poistele hirmsa hurraa-kar-jumisega kallale. Kivid lendasid vastamisi. Mõlline armee kartma löi, see jäi kaotajaks.

Ka hasartmängud ei puudu-nud. Hommikul enne tundide algust ja vahetundidel mängiti sulemängu, metallrahadega kulli-kirja ja kaartidega isegi kahtekümend ühte. Sai õpetaja jaole, pandi asjaosalised klassi ette seisma või jäeti pärast tunde «kinni» — istuma.

Kõik need ja teised tšembud, mis koolielu jooksul ette tulid, tekkisid poiste vahel siiski rohkem tegutsemistahtest ja üle-ligsest energiast, millel ei ol-nud pahatahtlikke eesmärke ega kuritegelikku iseloomu.

Tervelt kolm-neli põlvkonda on saanud oma alghariduse vana Pikakannu katuse all. Kuigi siit ei ole võrsunud eriti välja-paistvaid ühiskonnategelasi, on ta ometi olnud aastakümneid korralike ja ausate tööinimeste loomelavaks.

Suuri teeneid moorsoo vaimsel kasvatamisel ja moraalse suuna andmisel oli õpetajatel Petersitel, kes ei olnud mitte tühipal-jad tunniandjad, vaid koolmeis-trid, ideelised noorte juhud, kel-le koolkonnast väljakasvanud ja ellusiirdunud inimesed täitsid ja täidavad ausalt oma ülesandeid elu ja ühiskonna ees nii kodu-maal kui võõrsil.

PAUL HELISTVEE,
endine õpilane